
МІЖНАРОДНІ ФІНАНСИ ТА АУДИТ

УДК 657.6:339.178.3

DOI: [https://doi.org/10.31617/zt.knute.2021\(115\)05](https://doi.org/10.31617/zt.knute.2021(115)05)

JEL Classification: F52 H83

NEZHUYA Mariia

E-mail: m.nezhyva@knute.edu.ua
ORCID: 0000-0002-3008-5338

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor at the Department of Financial Analysis and Audit of the Kyiv National University of Trade and Economics
19, Kyoto str., Kyiv, 02156, Ukraine

MYSIUK Victoriia

E-mail: v.mysiuk@knute.edu.ua
ORCID: 0000-0001-8931-7335

Candidate of Economic Sciences, Senior Lecturer at the Department of Financial Analysis and Audit of the Kyiv National University of Trade and Economics
19, Kyoto str., Kyiv, 02156, Ukraine

ФОРЕНЗІК ЯК ІНСТРУМЕНТ ПРОТИДІЇ ФАКТОРИНГОВИМ РИЗИКАМ

Розглянуто причини застосування факторингу в Україні та виокремлено національні заходи протидії економічним наслідкам пандемії COVID-19. Досліджено тенденції зростання факторингового обороту та ВВП у країнах Європейського Союзу. Визначено ТОП-5 країн на ринку факторингу в ЄС. Обґрунтовано ризики, пов'язані з факторинговими операціями. Проаналізовано професійні напрями форензіку в умовах управління ризиками факторингового бізнесу.

Ключові слова: факторинг, ризики, форензік, шахрайство, COVID-19, криза.

Постановка проблеми. У сучасних умовах ринкових відносин характерними рисами здебільшого в українських підприємствах спостерігається низька ліквідність, постійний дефіцит оборотних коштів, складність в отриманні кредиту через велику кількість бюрократичних процедур і високі відсоткові ставки. За таких умов дедалі більшого значення набуває управління фінансовими потоками, зокрема швидкістю обороту капіталу. Одним з варіантів зростання останнього є факторинг.

Факторинг створює основу для сталого економічного розвитку бізнесу. Його перевага – збільшення ліквідності, що приводить до підвищення прибутковості. Здійснення факторингових операцій супро-

воджується різними видами ризиків, які впливають на всіх учасників процесу факторингу. Такі операції є відносно новими на українському ринку, через це вчені не мають достатньо чіткої класифікації ризиків факторингових операцій, методів і необхідних інструментів для їхньої оцінки та запобігання, що передусім вимагає поглибленого вивчення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання фінансових розслідувань і факторингу є об'єктами досліджень багатьох учених, які розглядали сутність факторингу, його переваги перед іншими фінансовими інструментами, виявлення проблем та перспектив розвитку в Україні з урахуванням міжнародного досвіду функціонування ринку факторингу. Серед вітчизняних учених цим проблемам присвячені праці І. Вигівської [1–3], О. Сисоєва [4], О. Смирної [5], В. Голюк [6], О. Пошивалової [7], О. Дроздової [8], А. Москальова [9], А. Семенець [10], Г. Соломіної [11], Н. Богомолової [12], К. Назарової [13]. С. Дерев'янку [14]. І. Вигівська [2] розглянула методи управління ризиками діяльності факторингової компанії та питання управління ризиками факторингового бізнесу через призму форензіку (фінансові розслідування) [3]. О. Сисоєв [4], визначаючи важливість формування інституту факторингу в Україні, встановив, що у банківському секторі переважає внутрішній факторинг, а найзатребуванішою ця послуга є в будівництві та сфері послуг. О. Смирна [5] вивчала перспективи розвитку факторингової послуги на вітчизняному ринку фінансових послуг з урахуванням специфічних умов функціонування української економіки та формування заходів щодо успішного розвитку факторингової послуги. К. Назарова [13] досліджувала актуальні проблеми захисту бізнесу через форензік, який використовують для виявлення аномалій шляхом узгодження подій фінансової стратегії та моделювання відхилень прогнозованих результатів від базової фінансової стратегії. А. Семенець [10] розглядає форензік через теорію бухгалтерського обліку як процес вивчення звітності та господарських операцій компанії з метою розробки заходів реагування, управління та запобігання шахрайству на основі експертного судження.

Метою статті є вивчення тенденцій факторингових операцій і встановлення методів форензіку в умовах управління факторинговими ризиками у відповідь на кризу, яку завдала пандемія.

Матеріали та методи. Матеріалами дослідження стали ознаки поширення пандемії *COVID-19* у світі, показники факторингових операцій, публічні видання науковців, офіційні звіти міжнародних організацій, нормативно-правові акти. У ході дослідження використано загальнонаукові та специфічні методи пізнання об'єктивної природи економічних явищ і процесів для аналізу впливу пандемії на бізнес і методи форензіку в умовах управління факторинговими ризиками; методи причинно-наслідкового зв'язку – для дослідження впливу *COVID*-кризи на процес форензіку за умов управління факторинговими ризиками. Методи групування та зведення, вибіркового спостереження застосовано для обробки статистичних даних, завдяки системному аналізу та науковій абстракції сформульовано загальні висновки.

Результати дослідження. У реаліях сучасного середовища конкурентною перевагою ведення бізнесу є здатність постачальників надавати клієнтам торговий кредит. Пріоритети товарної позики для покупця очевидні: немає необхідності вилучати з обігу значні кошти, як у разі передоплати або оплати на місці; покупець може спланувати графік погашення боргу та мінімізувати ризик отримання неякісних товарів. Однак згода постачальників на надання товарного кредиту призводить до зменшення їхніх оборотних коштів і погіршення поточної ліквідності, виникнення касових розривів та зниження фінансової стійкості в цих компаніях, що насамперед негативно впливає на прибутковість. Однак надання відстрочки платежу іноді є єдиним аргументом, що приваблює покупців. Факторинг може стати альтернативою розв'язуванню зазначених проблем постачальників.

Основні причини доцільності застосування факторингу в Україні, за даними *FCI* (глобального представницького органу з питань факторингу) [15], представлено на *рис. 1*.

Рис. 1. Причини застосування факторингу в Україні

Джерело: розроблено авторами на основі [15].

Для вітчизняної практики надання факторингових послуг характерним є те, що потенційні клієнти виконують обмежену кількість вимог (компанія працює або хоче працювати зі своїми споживачами на умовах відстрочення платежу та має кілька постійних покупців). Серед клієнтів популярністю користується традиційне банківське кредитування, оскільки культура використання факторингу в Україні ще не сформована. Факторинг є доступною послугою для тих клієнтів, які можуть самостійно обслуговувати свій кредитний портфель, відповідають мінімальним фінансовим вимогам та є платоспроможними. Проте пандемія, оголошена в березні 2020 р. Всесвіт-

ньою організацією охорони здоров'я [16], негативно вплинула на всі галузі економіки, зокрема й на надавачів факторингових послуг Європи.

На цьому тлі Юридичний комітет Федерації сектору факторингу та комерційного фінансування ЄС [17] у червні 2020 р. розпочав роботу над оглядом національних заходів, вжитих у відповідь на економічні наслідки пандемії та які мали прямий (Польща, Франція та Італія) чи опосередкований (Нідерланди та Німеччина) вплив на факторинг.

Заходи, що спрямовані безпосередньо на факторинг, здебільшого включають державні гарантії. Однак ця можливість відкрита не для всіх форм факторингу (наприклад, Італія), або гарантія держави покриває лише частину ризиків (приміром, Франція). Решта заходів, що не спрямовані конкретно на факторинг, мають зокрема програми підтримки, що забезпечують ліквідність для малих і середніх підприємств (Польща); податкові пільги або відстрочку податкових платежів (Норвегія, Нідерланди); мораторії або призупинення платежів (Іспанія); тимчасове призупинення юридичних зобов'язань підприємств щодо подання справи про неспроможність (Німеччина); підтримку програми для певного кредитного страхування, що покриває експорт (Португалія); державні гарантії кредитування й страхування для забезпечення постійного функціонування ланцюгів поставок (Німеччина) (рис. 2). Деякі з цих заходів також мають опосередкований вплив на факторинг: з одного боку, певні заходи підтримки призвели до тимчасового перевищення ліквідності, у такий спосіб зменшивши попит на факторинг, навіть коли кількість зобов'язань дебіторської заборгованості вже зменшилася внаслідок зниження виробництва й продажів.

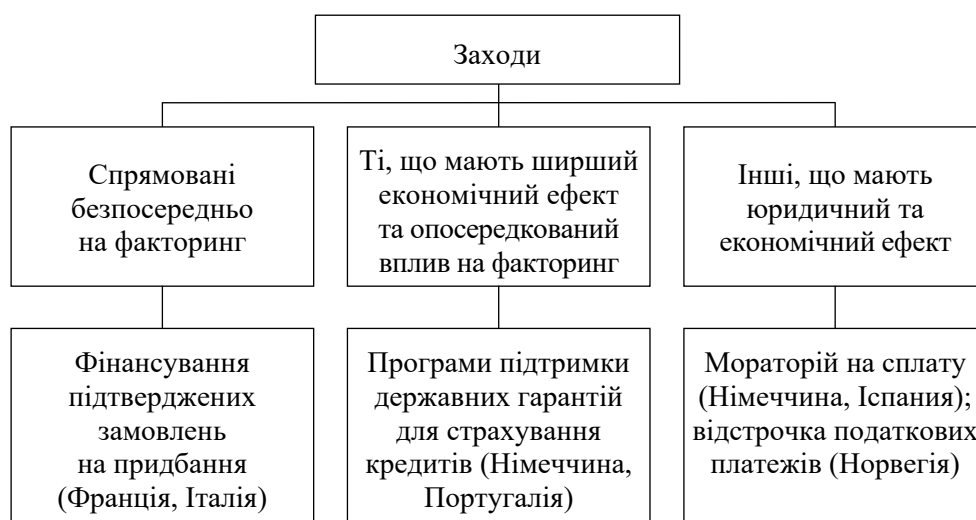

Рис. 2. Національні заходи протидії економічним наслідкам пандемії COVID-19

Джерело: розроблено авторами на основі [17].

Дієвість деяких заходів (рис. 2), зокрема пов'язаних із введенням мораторіїв і призупиненням платежів, важко оцінити в умовах поточної невизначеності, проте інші (як-от державна гарантія для страхування кредитів у Німеччині) позитивно вплинули на факторинг, допомогли підтримати ланцюги поставок і до того ж довели важливість факторингу як форми фінансування ланцюжка поставок.

Зібрані Федерацією сектору факторингу та комерційного фінансування ЄС дані по європейських ринках факторингу за 2020 р. вперше за останні 11 років показали зменшення факторингового обороту на 6 %. У 2020 р. обсяг загального обороту факторингу зменшився до 853 млрд євро порівняно з 911 млрд євро у 2019 р. Інформація від країн – членів організації вказує, що падіння показників є здебільшого наслідком COVID-кризи (таблиця).

Таблиця

Факторинговий оборот у країнах ЄС у 2020 р.

Країна	Загальний оборот, млрд євро	Відхилення від попереднього року, %	Частка факторингового обороту у ВВП, %	Частка ринку ЄС, %
Австрія	12.808	-0.9	7.0	1.24
Бельгія	39.190	-7.2	18.3	4.16
Хорватія	570	0.0	2.5	0.20
Чеська Республіка	3.226	-3.2	3.2	0.34
Данія	9.369	1.7	6.3	0.86
Франція	152.716	-10.2	14.0	16.87
Німеччина	134.911	1.6	8.3	14.21
Греція	6.937	-5.0	8.6	0.87
Італія	107.002	-13.1	13.8	12.95
Нідерланди	56.684	4.6	14.4	4.47
Норвегія	12.011	2.6	7.6	2.47
Польща	30.249	2.4	12.4	2.38
Португалія	15.146	-9.0	15.7	1.56
Іспанія	87.068	-0.6	16.1	7.83
Об'єднане Королівство	130.191	-14.0	11.2	25.60
Члени ЄС	798.077	-6.4	11.7	100.00

Джерело: систематизовано авторами на основі [17].

Зменшення факторингового обороту відповідало зміні ВВП країн – членів ЄС. Динаміка факторингового обороту та ВВП країн – членів ЄС наведено на рис. 3.

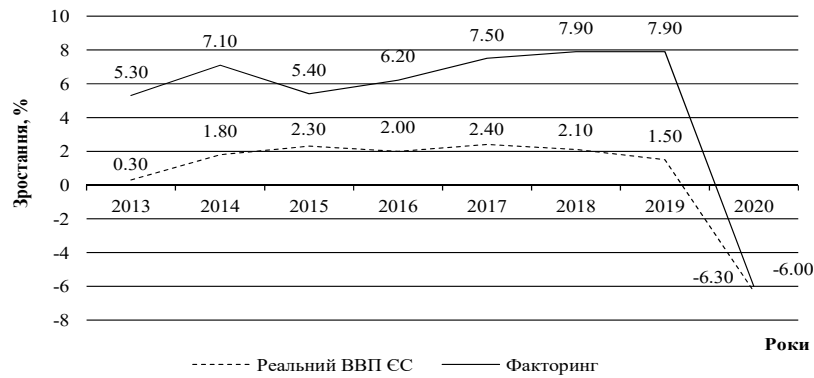

Рис. 3. Динаміка зростання факторингового обороту та ВВП в ЄС

Джерело: систематизовано авторами на основі [17].

Три з п'яти найбільших ринків факторингу в ЄС найбільше зазнали втрат та показали найвищий рівень падіння показників обороту – Італія, Великобританія та Франція (рис. 4).

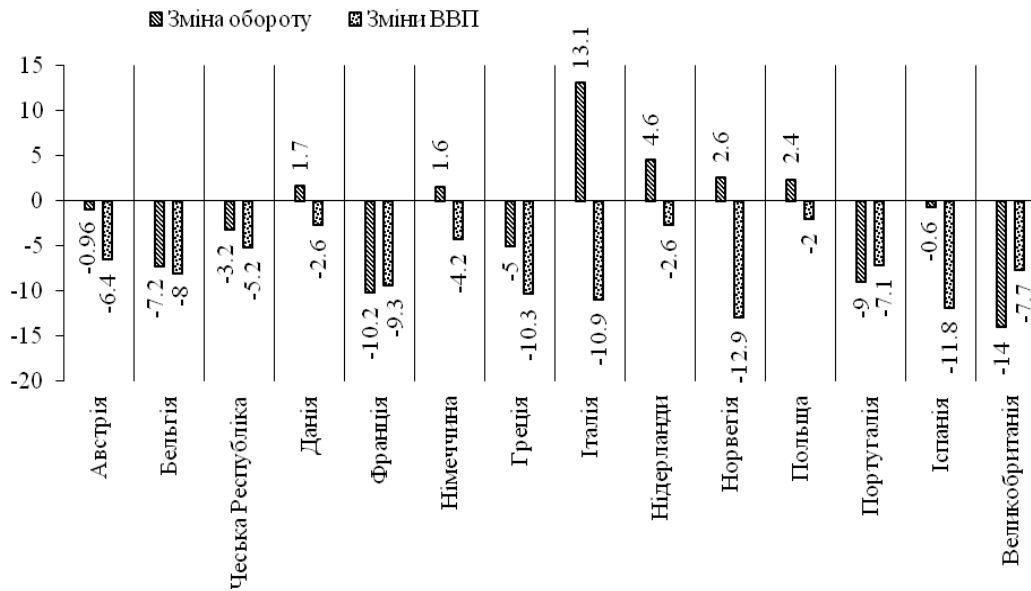

Рис. 4. Зміна факторингового обороту порівняно з ВВП країни у 2020 р., %

Джерело: систематизовано авторами на основі [2].

Як видно з *рис. 4*, найбільше падіння показників обороту спостерігалось у Великобританії, Італії, Франції, Португалії та Бельгії. Основні причини цього: зменшення обороту клієнтів через блокування та недостатнє, неточне й несвоєчасне втручання уряду. Але в інших країнах зафіксовано щорічне збільшення показників обороту (Нідерланди, Норвегія, Польща, Данія та Німеччина). За даними німецьких і польських офіційних джерел, у цих країнах діють заходи підтримки уряду для пом'якшення економічного впливу блокування, що допомогло зберегти ланцюжок поставок. У Норвегії не впроваджувалося прямої підтримки факторингу, проте високі результати першого півріччя 2020 р. вплинули на ефективні показники першого кварталу, попри кризу в галузі морепродуктів.

Розподіл європейського ринку факторингу за 5 країнами-лідерами наведено на *рис. 5* [17].

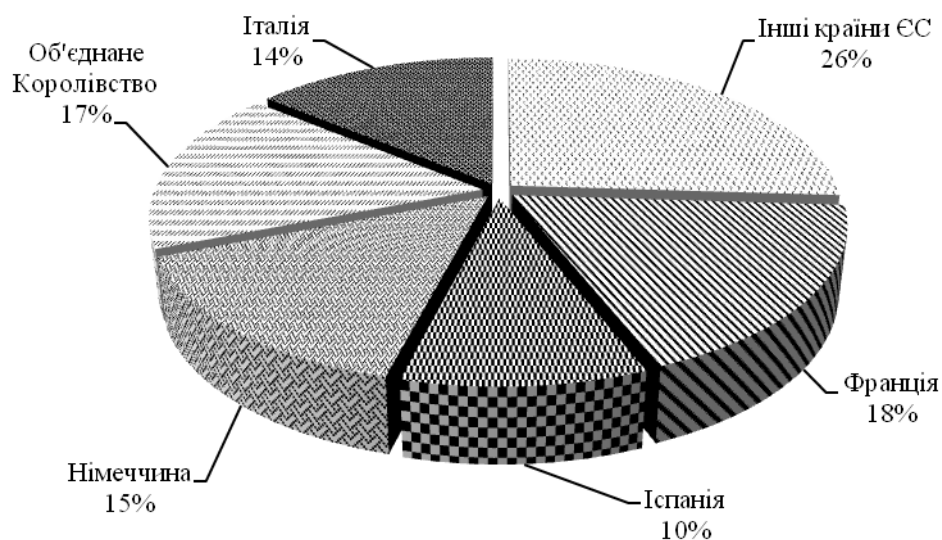

Рис. 5. ТОП-5 країн на ринку факторингу в ЄС у 2020 р.

Джерело: систематизовано авторами на основі [17].

Дані за перше півріччя 2020 р. свідчать про те, що, попри кризу, що вразила сектор факторингу, він працював ефективніше, ніж економіка в окремих країнах ЄС, особливо там, де дії держави швидші та адекватніші до потреб місцевого ринку.

Факторингові операції, як і будь-які фінансові операції, належать до категорії високого ризику. Ризики, пов'язані з факторинговими операціями, можна поділити на дві групи: зовнішні та внутрішні (*рис. 6*). Серед зовнішніх особливе місце займає ризик країни – це ризик фінансових втрат через зміну економічних, соціальних або політичних умов у країні контрагента. Внутрішні – це ризики факторанта, фактора та боржника.

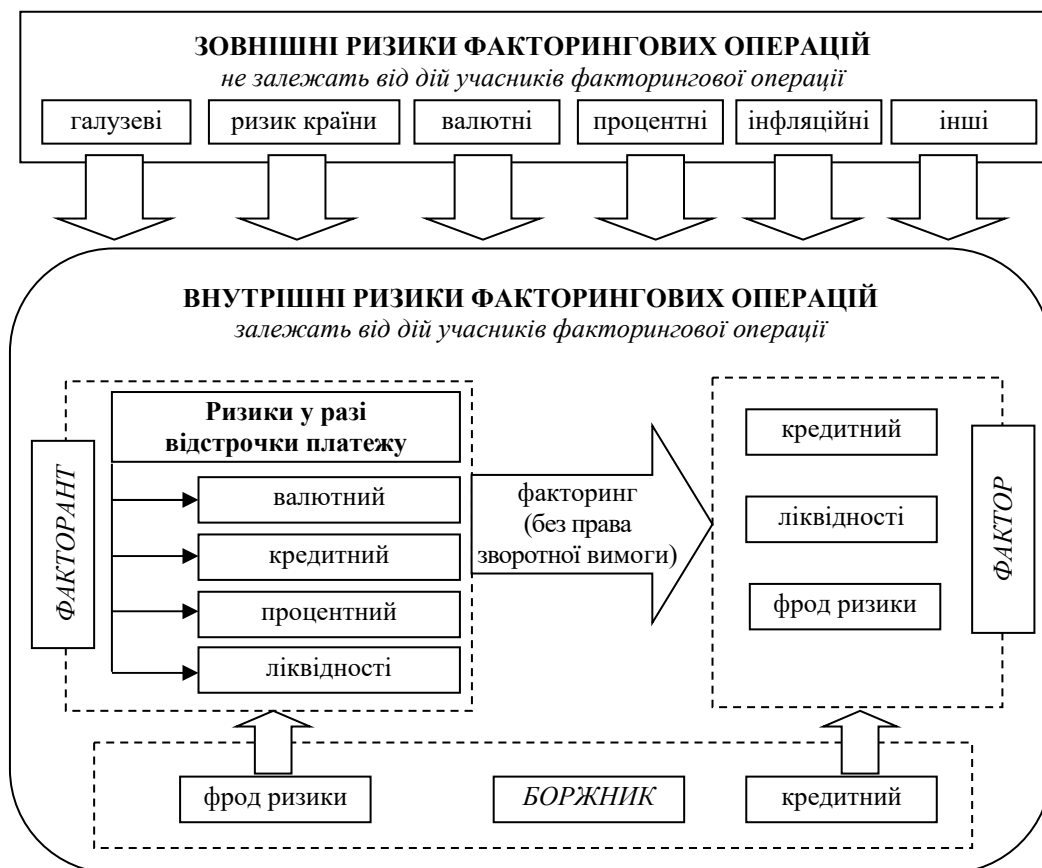

Рис. 6. Ризики, пов’язані з факторинговими операціями

Джерело: розроблено авторами на основі [18].

За відстрочки платежу постачальник бере на себе відповідні ризики (рис. 6). Натомість, користуючись послугами факторингу, постачальник (факторант) передає фактору та страхує значну частину ризиків, що супроводжують його комерційну діяльність. Фактор, коли здійснює факторинг без зворотної вимоги, приймає на себе ризики факторанта.

Варто звернути увагу й на специфічний вид факторингового ризику – ризик шахрайства (навмисне діяння, вчинене з метою обману (введення в оману), унаслідок якого суб’єкт факторингу щось втрачає або зловмисник отримує (наприклад, навмисне відхилення від контракту). Як показує практика, через специфіку факторингу кількість економічних злочинів (зокрема шахрайство та нечесна поведінка з боку всіх учасників факторингової угоди) у цій галузі зростає.

У міжнародній практиці управління факторинговими ризиками широкої популярності набуває форензик. Розгляд факторингових ризиків передбачає використання системи спеціалізованих знань для вивчення економічних явищ і процесів в умовах невизначеності та конфліктів з метою отримання якісної та кількісної інформації, необхідної для

прийняття управлінських рішень на основі ризику. Форензік має низку напрямів фінансового розслідування, що зведено та представлено на рис. 7.

Рис. 7. Професійні напрями форензіку в умовах управління ризиками факторингового бізнесу

Джерело: розроблено авторами на основі [1].

Доцільно детальніше розглянути кожен сферу форензіку в умовах управління ризиками факторингу.

Супровід у судовому розгляді. Розвиток факторингового бізнесу та розширення глобалізації неминуче супроводжуються судовими спорами. І дедалі частіше факторингові компанії та їхні клієнти з різних країн стають учасниками цих суперечок та проваджень. Судова експертиза надає аналіз повної фінансової картини спору, зменшує невизначеність і підвищує довіру під час суперечки. До того ж залучення досвідчених професіоналів дає змогу досягти найкращих можливих результатів.

Попередження та розслідування шахрайства. Корпоративне шахрайство є дуже серйозною загрозою для будь-якого бізнесу, воно може спричинити значні фінансові втрати та завдати шкоди репутації компанії. Тому надзвичайно важливо вжити відповідних заходів для запобігання, виявлення та оперативного розслідування фінансових злочинів. Необхідність цих заходів зумовлена:

- відсутністю регулярних заходів щодо виявлення та оцінки ризиків шахрайства;
- відсутністю ефективної процедури перевірки ділових партнерів;
- недоліками наявної процедури моніторингу відсутності конфлікту інтересів;
- неефективним моніторингом дотримання існуючих політик та процедур;

- відсутністю необхідних ресурсів для розслідування підозрілих подій;

- відсутністю чіткого плану дій на випадок шахрайства.

Корпоративна розвідка. Будь-які нові ділові угоди пов'язані з ризиком. Корпоративна розвідка – це спеціалізована область криміналістики, в якій окрема група фахівців регулярно проводить комплексні дослідження ділової репутації та доброчесності контрагентів факторингової компанії.

Комп'ютерний форензик передбачає проведення комп'ютерної технічної експертизи з використанням новітніх технологій і підготовку висновку експерта; збір електронних доказів; пошук, аналіз й зберігання електронних даних; відновлення видалених файлів і розшифровка захищеної інформації.

Контроль дотримання антикорупційного законодавства. Цей напрям криміналістики включає:

- проведення незалежної оцінки ризиків, пов'язаних з можливим недотриманням законодавства;
- підготовку практичних рекомендацій щодо оптимізації політики та процедур;
- розробку комплексних програм з дотримання антикорупційного законодавства та сприяння їхній реалізації;
- розробку навчальних програм і навчання працівників та керівництва;
- розслідування порушень антикорупційного законодавства;
- проведення періодичної оцінки функції відповідності у факторинговій компанії.

Алгоритм проведення форензику може відрізнятись залежно від цілей, для яких він ініціюється. Експерти під час цієї процедури вивчають фінансову звітність, аудиторські висновки за попередні роки, оцінюють порушення, вивчають прибутковість підприємства, його ліквідність і фінансову стійкість, перевіряють наявність заборгованості за податками й зборами та заборгованість по виплатах персоналу, здійснюють звірку розрахунків. Під час перевірки експерти також аналізують структуру підприємства та перевіряють наявність внутрішніх і зовнішніх ризиків, пов'язаних з «відмиванням грошей». Крім того, проводиться аналіз результатів судового розгляду, а саме позитивної та негативної практики вирішення комерційних спорів. Експерти факторингової компанії також можуть брати інтерв'ю у працівників і керівництва компанії-клієнта, у разі необхідності – масові перевірки партнерів для виявлення конфлікту інтересів і прихованих відносин, а також аналізу великих масивів електронних даних. Такі співбесіди проводяться у формі опитування, анкетування, ділових бесід.

Висновки. Отже, форензик має здатність забезпечити велику кількість методів управління ризиками факторингу. Для аналізу

факторингових ризиків використовують багато джерел інформації, що потребують систематизації та аналізу, а форензік системно підходить до дослідження цієї інформації та допомагає ідентифікувати ті ризики, які можуть виникнути за здійснення майбутніх факторингових операцій. Використання міжнародними та національними компаніями процедури форензік з метою мінімізації ризиків шахрайства дасть можливість суттєво підняти рівень ефективності управління ризиками діяльності компаній та приймати на основі цього оптимальні управлінські рішення задля забезпечення перманентної прибутковості від факторингових операцій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Вигівська І. М., Макарович В. К. Форензік як метод управління факторинговими ризиками. URL: http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_15/5/44.pdf.
2. Вигівська І. М., Макарович В. К. Облікова складова методів управління ризиками факторингового бізнесу. *Економічний форум*. 2019. № 1. С. 166-170.
3. Вигівська І. М., Макарович В. К. Форензік як метод управління факторинговими ризиками. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія : Економічні науки*. 2015. Вип. 15 (5). С. 164-167.
4. Сисоєв О. В. Моніторинг ринку факторингу в Україні. *Вісник Запорізького національного університету. Економічні науки*. 2019. Вип. 1. С. 108-113.
5. Смирна О. В., Береславець О. А. Особливості та проблеми реалізації факторингових операцій в Україні. *Бізнес Інформ*. 2020. № 1. С. 324-330.
6. Голюк В. Я., Дергачова Г. М. Теоретичні засади реалізації фінансового факторингу та особливості його використання у міжнародних кредитно-розрахункових операціях. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2020. Вип. 30. С. 48-51.
7. Пошивалова О. В., Михалочкіна М. О. Сучасні тенденції розвитку факторингових послуг в Україні та світі. *Економіка. Фінанси. Право*. 2018. № 12. С. 20-22.
8. Дроздова О. Г., Іваненко В. О., Ольховський О. А. Факторинг як дієвий механізм управління дебіторською заборгованістю: обліково-аналітичний аспект. *Бізнес Інформ*. 2018. № 6. С. 314-322.
9. Москальов А. А., Щавінська О. В. Світовий досвід та перспективи використання форфейтингу та міжнародного факторингу в Україні. *Молодий вчений*. 2018. № 11(2). С. 1176-1179.
10. Семенець А. О. Форензік аудит як ефективний засіб антикризового управління торговельною діяльністю. *Бізнес Інформ*. 2019. № 4. С. 280-287.
11. Соломіна Г. В. Форензік – інструмент фінансового розслідування діяльності підприємства. *Науковий вісник Мукачівського державного університету. Економіка*. 2018. Вип. 2. С. 144-149.

12. Богомолова Н., Черній В. Форензик послуги в системі гарантування фінансової безпеки бізнес-структур. *Збірник наукових праць Державного університету інфраструктури та технологій. Економіка і управління*. 2018. Вип. 41 (1). С. 115-124.
13. Nazarova K., Nezhyva M., Lositska T., Miniailo V., Novikova N. Forensic-audit as an imperative of economic security and development of the company in the conditions of global transformations. *Financial and credit activity: problems of theory and practice*. 2020. № 4. P. 99-106.
14. Дерев'яно С. Факторинг в Україні: стан та перспективи розвитку. *ЛОГОС. Мистецтво наукової думки*, 2020. № 10, 34-40. DOI: <https://doi.org/10.36074/2617-7064.10.007>.
15. FCI (Global Representative Body for Factoring and Financing of Open Account Domestic and International Trade). URL: <https://fci.nl/en>.
16. World Health Organization (2021), *available at*: <https://www.who.int/home>
17. EU Federation for the Factoring and Commercial Finance Industry (2021). URL: <https://euf.eu.com>.
18. Макарович В. К. Ризики факторингових операцій: класифікаційний підхід. URL: http://www.visnyk-ekon-old.uzhnu.edu.ua/images/pubs/45/2/45_2_167-170_%D0%9C%D0%B0%D0%BA%D0%B0%D1%80%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%87.pdf.

Стаття надійшла до редакції 28.02.2021.

Nezhyva M., Mysiuk V. Forensic as a tool of counteracting factoring risks.

Background. *In modern market conditions, the characteristics of most companies are low liquidity, working capital shortage, difficulty in obtaining credit. Under such conditions, financial flow management becomes increasingly important. One of the possible options for increasing them is factoring, which creates a basis for sustainable economic development of the business.*

Analysis of recent research and publications. *Debatable issues need to be addressed in order to formulate a comprehensive approach to forensics in the context of factoring risk management in response to the COVID crisis.*

The aim of the article is to study the trends of factoring operations and to establish methods of forensics in terms of factoring risk management in response to the COVID crisis.

Materials and methods. *The study used general and specific methods of cognition of economic phenomena and processes to analyze the impact of the COVID-19 pandemic on business and forensic methods in the management of factoring risks in response to the COVID crisis.*

Results. *The article considers the reasons for the use of factoring in Ukraine and highlights national measures to combat the economic consequences of the COVID-19 pandemic. The growth trends of factoring turnover and GDP in the countries of the European Union are studied. The top 5 countries in the factoring market in the EU have been identified. The risks associated with factoring operations are described. The professional directions of forensics in the conditions of risk management of factoring business are described.*

Conclusion. *The use of forensic procedures by companies in order to minimize the risks of fraud, will significantly increase the level of risk management of companies and make optimal management decisions based on this to ensure permanent profitability of factoring operations.*

Keywords: factoring, operations, risks, forensics, fraud, COVID-19, crisis.

REFERENCES

1. Vygivs'ka, I. M., & Makarovykh, V. K. Forenzik jak metod upravlinnja faktoryngovymy ryzykamy [Forensic as a factoring risk management method]. Retrieved from http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_15/5/44.pdf [in Ukrainian].
2. Vygivs'ka, I. M., & Makarovykh, V. K. (2019). Oblikova skladova metodiv upravlinnja ryzykamy faktoryngovogo biznesu [The accounting component of factoring business risk management techniques]. *Ekonomichnyj forum – Economic forum, 1*, 166-170 [in Ukrainian].
3. Vygivs'ka, I. M., & Makarovykh, V. K. (2015). Forenzik jak metod upravlinnja faktoryngovymy ryzykamy [Forensic as a method for managing factoring risks]. *Naukovyj visnyk Hersons'kogo derzhavnogo universytetu. Ekonomichni nauky – Scientific Bulletin of the Kherson State University. Economic sciences.* (Issue 15 (5), (pp. 164-167) [in Ukrainian].
4. Sysojev, O. V. (2019). Monitoryng rynku faktoryngu v Ukrai'n [Factoring market monitoring in Ukraine]. *Visnyk Zaporiz'kogo nacional'nogo universytetu. Ekonomichni nauky – Bulletin of Zaporizhzhia National University. Economic sciences,* (Issue 1), (pp. 108-113) [in Ukrainian].
5. Smyrna, O. V., & Bereslavec', O. A. (2020). Osoblyvosti ta problemy realizacii' faktoryngovyh operacij v Ukrai'ni [Features and problems of realization of factoring operations in Ukraine]. *Biznes Inform – Business Inform. 1*, 324-330 [in Ukrainian].
6. Goljuk, V. Ja., & Dergachova, G. M. (2020). Teoretychni zasady realizacii' finansovogo faktoryngu ta osoblyvosti jogo vykorystannja u mizhnarodnyh kredytno-rozrahunkovyh operacijah [Theoretical principles of realization of financial factoring and the peculiarities of its use in international credit-settlement operations]. *Naukovyj visnyk Uzhorods'kogo nacional'nogo universytetu. Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny ta svitove gospodarstvo – Scientific Bulletin of the Uzhorod National University. International economic relations and world economy,* (Issue 30), (pp. 48-51) [in Ukrainian].
7. Poshyvalova, O. V., & Myhalochkina, M. O. (2018). Suchasni tendencii' rozvytku faktoryngovyh poslug v Ukrai'ni ta sviti [Modern trends in the development of factoring services in Ukraine and the world]. *Ekonomika. Finansy. Pravo – Economics. Finances. Law, 12*, 20-22 [in Ukrainian].
8. Drozdova, O. G., Ivanenko, V. O., & Ol'hovs'kyj, O. A. (2018). Faktoryng jak dijevyj mehanizm upravlinnja debitors'koju zaborgovanistju: oblikovo-analitychnyj aspekt [Factoring as an effective mechanism for controlling receivables: accounting and analytical aspect]. *Biznes Inform – Business Inform, 6*, 314-322 [in Ukrainian].
9. Moskal'ov, A. A., & Shhavins'ka, O. V. (2018). Svitovyj dosvid ta perspektyvy vykorystannja forfejtyngu ta mizhnarodnogo faktoryngu v Ukrai'ni [World experience and prospects of using forfeiting and international factoring in Ukraine]. *Molodyj vchenyj – Young scientist, 11(2)*, 1176-1179 [in Ukrainian].
10. Semeneč', A. O. (2019). Forenzik audyt jak efektyvnyj zasib antykryzovogo upravlinnja torgovel'noju dijat'nistju [Forensic audit as an effective means of anti-

- crisis management of trading activities]. *Biznes Inform – Business Inform*, 4, 280-287 [in Ukrainian].
11. Solomina, G. V. (2018). Forenzik – instrument finansovogo rozsliduvannja dijaj'nosti pidprijemstva [Forensic - instrument of financial investigation of enterprise activities]. *Naukovyj visnyk Mukachivs'kogo derzhavnogo universytetu. Ekonomika – Scientific Herald of Mukachevo State University. Economics*, (Issue 2), (pp. 144-149) [in Ukrainian].
 12. Bogomolova, N., & Chernij, V. (2018). Forenzik posludy v systemi garantuvannja finansovoi' bezpeky biznes-struktur [Forensic services in the system of guaranteeing financial security of business structures]. *Zbirnyk naukovyh prac' Derzhavnogo universytetu infrastruktury ta tehnologij – Economics and management. Collection of scientific works of the State University of Infrastructure and Technologies. Economics and Management*, (Issue 41 (1), (pp. 115-124) [in Ukrainian].
 13. Nazarova, K., Nezhyva, M., Lositska T., Miniailo V., & Novikova, N. (2020). Forensic-audit as an imperative of economic security and development of the company in the conditions of global transformations. *Financial and credit activity: problems of theory and practice*, 4, 99-106 [in English].
 14. Derev'janko, S. (2020). Faktoryng v ukrai'ni: stan ta perspektyvy rozvytku [Factoring in Ukraine: state and prospects of development]. *ΛΟΓΟΣ. Μυστικὸ νουκοῦνι' dumky – ΛΟΓΟΣ. The art of scientific thought*, 10, 34-40. DOI: <https://doi.org/10.36074/2617-7064.10.007> [in Ukrainian].
 15. FCI (Global Representative Body for Factoring and Financing of Open Account Domestic and International Trade). Retrieved from <https://fci.nl/en> [in English].
 16. World Health Organization (2021). Retrieved from <https://www.who.int/home> [in English].
 17. EU Federation for the Factoring and Commercial Finance Industry (2021). Retrieved from <https://euf.eu.com> [in English].
 18. Makarovych, V. K. Ryzyky faktoryngovyh operacij: klasyfikacijnyj pidhid [Risks of factoring operations: classification approach]. Retrieved from http://www.visnyk-ekon-old.uzhnu.edu.ua/images/pubs/45/2/45_2_167-170_%D0%9C%D0%B0%D0%BA%D0%B0%D1%80%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%87.pdf [in Ukrainian].